

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Andreæ Vallensis Vvlgo Del Vavlx Andanensis, I. V. D. Et
In Alma Academia Lovaniensi SS. Canonum Professoris
Ordinarii, Paratitla Ivris Canonici Sive Decretalivm D.
Gregorii Papæ IX. Svmmaria Ac ...**

Delvaux, André

Coloniæ Agrippinæ, 1686

Tit. 3. De Clericis conjugatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62177)

TITULUS III.

De Clericis conjugatis.

§. I.

De Clerico Ordine sacro initiato.

1. *Cœlibatus Clericis semper commendatus.*
2. *Matrimonium sacris initiati ipso jure nullum est.*
3. 4. 5. 6. *Alia pœna è veteribus Canonibus, & Conc. Trid.*
7. *Ratio prohibitionis.*
8. *In Græcica Ecclesia licet retinere uxores antea ductas.*

1. **C**anones sacri aded voluerunt castitatem Clericis esse commendatam, Clericorum ut non solum veterint cohabitationem cum mulieribus, sibi non junctis matrimonio, sed etiam jam inde à temporibus Apostolorum cœlibatam aded annexum esse voluerint sacris Ordinibus, ut iis initiati neque uxores ducere, neque ductis antea, post ordinationem, uti permittantur, saltem in Ecclesia Latina: quin etiam castitatem perpetuam vovere debeant sacris initiandi, ut constat ex *can. Apostolorum 15. &c. 2. h. 1.* variisque auctoritatibus summorum Pontificum, Conciliorum, & veterum Patrum, *Distinct. 23. & 32. per tot.* variis item ea de re editis civilibus Constitutionibus, *l. Eum qui & Auth. Multo magis Cod. de Episc. & Clericis, & similibus.*

Dispicendum autem potissimum hic est, quatenus Clerici conjugati beneficia habere vel retinere possint, vel non: nam de validitate matrimonii per Clericum contracti agitur *lib. 1. Tit. Qui Clerici vel vorventus matrim. contrahere possunt.*

1. Cœlibatus igitur à sacris Canonibus ita annexus semper fuit Ordinibus sacris, ut si quis ordine sacro initiatus uxorem duxerit, & matrimonium sit nullum, prout definit Conc. Tri. *Sess. 14. c. 19.* & compelli debeat ad ductam abjurandam, ac pœnitentiam agendam de commisso, per excommunicationis & suspensionis ab executione Ordinum sententiam, simulque privati officii & beneficii Ecclesiastici, *c. h. 1.*

3. Quinimò decreto Conc. Toletani IV. permixtum fuit Episcopis, fœminas hujusmodi, conjunctas Clericis illicitè, auferre & venundare; illis pro tempore relegatis ad pœnitentiam, quos suâ libidine in fecissent. Sed & Urban. II. in *c. Eos qui distinct. 32.* Principibus indulgit licentiam redigendi in servitutem focarias, si Clerici, ab Episcopo moniti, nolent ab illis separari.

4. Unde patet Canonum Ecclesiæ circa hanc rem alios mitiores, alios severiores olim fuisse. Nam & Concilium Toletanum VII. *cap. 6.* jubet ejusmodi fœminas recludi in monasteriis, ut ibidem sub gravibus pœnitentiæ oneribus usque ad finem vitæ degant. Ancyranum verò, *cap. 20.* annos pœnitentiæ septem adultero imponit. Neocesariensis, *cap. 1.* Presbyterum, uxorem ducentem, deponi; fornicantem vel adulterantem extra Ecclesiam abjici, & inter laicos ad pœnitentiam redigi mandat. Eliberit *cap. 13.* statuit, virginibus vorifragis, etiam respiscensibus, in fine tantum dandam esse communionem. Virginibus autem sine voto in corpus suum peccantibus annus præscribitur, priusquam reconcilienter, si modò violatoribus suis nupserit, si aliis quinquenni pœnitentia. Idem Concilium *cap. 17.* statuit; si vidua peccaverit, post quinquennem pœnitentiam communioni restituendam, si coram nupserit, si alteri, nec in fine dandam communionem. Concilium denique Marisc. *cap. 2.* statuit, ut nulla mulier in cubiculum Episcopi absque duobus Presbyteris aut certè Diaconis ingredi permittatur, referente Zypæo *De Jure Pontif. novo lib. 3. h. 1. nu. 2* 5.* Verùm ut antè diximus, hodie & quoad pœnas & quoad modos procedendi contra concubinarios Clericos, sequendum est Conc. Trid. *Sess. 25. cap. 14. De reformat.*

Clerici itaque conjugati sunt in primis irregulares, ita ut nec in susceptis Ordinibus ministrare, nec ad majores promoveri valeant.

6. Sunt excommunicati ipso jure, *Clement. unica de affinitate & consanguinit.* reservata abolutione Episcopo, *Gloss. ibid. in V. obtinere Sanchez De Matrimonio lib. 7. Disputat. 48.* ubi fufius *d. Clement. explicat.* Attamen si Clericus dimissa uxore quam duxerat, pœnitentiam egerit, seq; vitæ probitate commendabile

egerit, potest ex indulgentia Episcopi officio suo, Ordinisque exercitio restitui, *c. Sanè 4. hoc tit.*

Item redduntur suspecti de hæresi; & potest contra eos per Inquisitores procedi.

Incurrunt etiam pœnam stupri, si virginem sub figura ac prætextu matrimonii violarint, quamvis verba de præsentis ac benedictionis præcesserint, *Dias in Praxicrim. Canon. c. 74.*

7. Cæterum merito hæc ita à sacris Canonibus constituta sunt: nam si in veteri lege, qui ad altarebant altari, ad offerendum panes materiales, & sacrificia animalium mortuorum jubebantur esse mundi, *Exodi 9.* & continentibus abstinentesque ab uxoribus, pro tempore, quo ministraturi erant, *can. Tenere h. nam si prisca dist. 31.* si item Flamines gentiles seu sacerdotes Ethnici in superstitionis suis cultibus ac ritibus, ipsi satanae seruiantes, tanto opere ac studio castitatem seruarijnt: quàm castos & puros esse decet sacerdotes Dei, ac reliquos Clericos sacris initiatos, qui velut templum ac vasa sunt Domini & sacrarium Spiritus sancti, jugiterque altari adstant, *can. Decernimus Dist. 28. & similibus*: præsertim cum non accedant ad offerendas carnes vitulorum aut hircorum, ut in veteri lege, sed ad immolandum agnum immaculatum, ipsum Salvatorem JESUM Christum, verum Deum & hominem. Facit, quod Clericus divisus in duo plenam sui non habeat potestatem, ideoque minus cogitare valeat, quæ Dei sunt, sed potius, quo modo placeat uxori. Præterea rerum Ecclesiasticarum substantia per conjugatos facile deperit, quas subtraherent forte prospiciendis & alendis proliis suis, *c. Diversis 5. h. t.*

8. Dixi antè, saltem in Ecclesia Latina: quia licet in Ecclesia Orientali seu Græca nunquam licuerit post sacros Ordines susceptos uxorem ducere, ut patet ex *can. Si quis eorum dist. 32. c. A multis sup. De arate & qualitate ordinis*, tamen concessum tandem fuit, ut saltem antea ductis uterentur, uti constat ex *c. Cum olim h. t. can. Aliper distinct. 31.*

Ubi tamen observandum olim, ante tempora D. Gregorii Subdiaconatum non fuisse Ordinem sacrum, ut supra diximus, ac proinde licuisse tunc Subdiaconis uxores ducere, & ductis uri.

¶

§. II

De Clerico minoribus ordinibus initiato, contrahente matrimonio.

1. Talis ducta uxore amittit beneficium ipso facto.
2. Nec resignare illud potest in favorem tertii.
3. 4. Licet etiam matrimonium sit nullum, vel irritum.
5. Impubes, vel pubes cum pubere vel impubere contrahens non excedit beneficium.
6. Aliàs ne quidem consensu Episcopi, beneficium simplex retinere potest.
7. 8. Conjugatus quibus casibus beneficium retinere possit.

1. Quid si Clericus, in minoribus Ordinibus constitutus, continere se non possit, aut non velit, permittendus est uxorem sortiri, *can. Si qui vero distinct. 32. can. Quia tua §. si quis xii. quest. 1.* Verum si contraxerit valide, beneficium, si quod habuerit, statim ducta uxore vacat, *c. 1. h. t. sicut & pensio*, si quam habeat titulo clericali, seu loco beneficii, quod resignavit quæ per matrimonium, licet copula non sequatur, vinculo incompatibili cum beneficio sese quæ astringit; sicque eo ipso per spontaneam dimissionem videtur beneficium respuere, nec illud recuperat sponsa decedente, vel monasterium ingrediente, *DD. in d. c. 1.* quia quod semel extinctum est, non reviviscit amplius, licet causa extrinsecus cesset, *can. Quam periculosum v. 31. q. 1. Clement. Gratia De rescriptis.* Ob eadem rationem accessus, regressus, ac quodlibet aliud jus ad beneficium Ecclesiasticum vacant ipso jure, *d. Clement. Gratia*: quia facilius perditur jus ad id, quàm in re, *c. Quemadmodum sup. De juramento*.

2. Hinc sequitur Clericum, post contractum valide matrimonium, non posse beneficium quod antè obtinebat, resignare in alicujus favorem, sed teneri statim possessionem ejus dimittere, illudque posse, tamquam vacans ipso jure & facto, impetrari.

3. Quod si matrimonium sit nullum, gravissima est quæstio, an vacet similiter beneficium, de qua varii variè sentiunt; ut videre est apud Sanchez De matrim. lib. 7. Disp. 43. ubi relatibus sententiis, adhæret triæ, nempe per

matr.

matrimonium, quomodocumque & quacumque ex causa nullum, non amitti ipso jure debet: uti, sed sententia Judicis opus esse: ea inter alias ratione, quod non praestet impedimentum, quod de jure non sortitur effectum; quodque patia sint esse nullum ipso facto, & non factum: nec in ullo textu inveniatur decretum, solum attentionem cum ipso facto irritum sufficere in hoc casu.

4. Hinc etiam verius est, Clericum initiatum sacris Ordinibus, contrahentem matrimonium, sed irritum, propter consanguinitatem, vel aliud impedimentum dirimens, non amittere beneficium suum ipso jure, ut tradit Sanchez *d. l. ca.*

5. Quid si Clericus impubes cum sponsa impubere aut pubere, vel pubes cum impubere per verba ad praesentem contraxerit, nec malitia suspicatur aetatem? (cujusmodi matrimonium resolvitur in sponsalia de futuro, *c. unico De dispensat. impuberum in 6.*) Talis non excidit beneficium suo, nisi adveniente legitima aetate matrimonium sic contractum ratiificetur, iis modis, de quibus per text. *Glos. & DD in d. c. unico*; si quidem constat apud omnes, non amitti beneficia per sponsalia de futuro, quando quidem statum incompatibilem cum beneficio non inducant, sed sint duntaxat via ad illum.

6. An autem de consensu Episcopi Clericus beneficium simplex, ante contractum matrimonium obientum, retinere possit, matrimonio contracto cum virgine, quaeri etiam potest? Communi opinione receptum est, non posse, quia conjugati beneficiorum sunt incapaces. Non obstat *canon. Si quis Distinct. 32.*

Canon Quia tua xi. q. 1. quia non loquuntur de beneficiis Ecclesiasticis, sed de stipendiis sustentationis, quae dantur Clericis conjugatis, clericaliter viventibus, & Ecclesiae deservientibus; idque de gratia magis, quam de jure, & tanquam elemosyna, non tanquam praebenda.

7. Ceterum iis casibus, quibus conjugatus potest suscipere Ordines, *secundum dist. a. in lib. 1.* potest etiam obtinere beneficium. Etiam intelligendus est *canon. De Siracusana Distinct. 28.* ubi habens uxorem eligitur in Episcopum.

8. Potest etiam conjugatus obtinere bene-

ficiam ex dispensatione, non quidem Episcopi, sed summi Pontificis, *c. Diversis 5. h. 1.* ubi jubetur, ut Episcopus conjugatos beneficiis, post conjugium adeptis, privet; & statim subditur, *Nisi forte tu talibus scienter contuleris Ecclesiastica beneficia, quibus eos non pot. sed per superiorum decernimus spoliandos*: nam inde colligitur, non sufficere dispensationem Episcopi; quae si sufficeret, non essent spoliandi beneficiis, ab Episcopo sibi collatis.

Non obstat, quod Episcopus dispense cum homicida & irregulari, *c. Ad audientiam 12. inf. De homicidio*; & cum deposito, *can. Sodemita Dist. 63.* qui sunt casus graviore: quia in materia dispensationis, quae est exorbitans a jure, non valet argumentum a casibus permissis ad non permissos, etiam minores. Vide Sanchez *De matrim. lib. 7. Disputat. 42. num. 1. & seq.*

§. III.

An Clericus conjugatus immunitate Ecclesiasticam perinde gaudeat ac non conjugatus.

1. Clericus conjugatus qualiter privilegio fori gaudeat.
2. In Clerico conjugato quomodo censetur habitus clericalis.
3. Quid in eodem requirat Conc. Trident.
4. Quo ad caetera privilegia reputatur laicus.
5. Separatus ab uxore & ordinatus gaudet privilegio clericalibus.
6. Contra Clericum ordinatum per dispensationem uxorem ducens.

1. Ita videtur de jure antiquo: at vero jure novo, *in c. unico h. 1. in 6.* statuitur, ut praeter privilegium canonis *Si quis suadente xv. q. 4.* (quo manus violentas in Clericum injiciens excommunicationem incurrit, non nisi a summo Pontif. absolvendus) gaudeat duntaxat privilegio fori: & quidem, ut docet Sanchez *d. lib. 7. Disp. 46. n. 2.* quoad causas, non civiles, sed criminales, sive ex criminaliter sive civiliter inveniuntur, prout Clericis conceditur *c. 2. sup. De foro compet.* Idque non aliter, quam si cum unica & virgine contraxerit, & tempore commissi delicti (quod ad hoc, ut quis gaudeat

deat foro etiam attenditur, *arg. l. 1. D. De pœnis*)
tonsuram & simul habitum deferat seu detule-
rit clericalem, exteriorem scilicet & apparen-
tem, *d. c. unico, ibi, vestes deferans clericales; &
similibus.*

2. Dicitur autem habitus clericalis, cum ejus
non sit à jure determinata qualitas, quo ex re-
gionis ulu honesti Clerici conjugati utuntur,
arg. cap. Ioannes 7. h. t. ita scilicet, ut ex aspectu
à quolibet iudicetur Clericus, *Glof. communiter
approbata in c. penult. sup. De vita & honest. Cleri-
cor.* Neque enim cogendus est iis vestibus in-
duti, quibus Clerici non conjugati, ministerio
Ecclesiæ vacantes, utuntur.

3. Cæterum decretum *d. c. unici* confirmat
Concilium Trident. *Sess. 25. c. 6. De reformat.*
eique hæc superaddit, modò Clerici tales Eccle-
siæ alicujus servitio vel ministerio ab Episcopo
sint deputati, eidemquæ Ecclesiæ in clericali
habitu & tonsura deserviant & ministrent,

Quòd si harum conditionum vel una defe-
cerit, nullo privilegio clericali gaudebunt, con-
suetudine in contrarium, etiam immemoriali,
nequidquam suffragante. Sed & amittent cæ-
tera, præter privilegium canonis & fori, eo ip-
so, quo contrahunt matrimonium: fori verò &
canonis eo ipso, quo non servant condiciones
requisitas, etiam citra admonitionem vel decla-
rationem Judicis; quia ista privatio non imponi-
tur ut delicti pœna, sed ob defectum condi-
tionis requisitæ. Vide Steph. Weyms, in *Ana-
lysi sua ad d. c. uni.*

4. Insuper quoad cætera privilegia Clericus
conjugatus reputatur omninò laicus, etiam per
matrimonium nondum consummatum, San-
chez *d. loc. n. 13. & seq.* Ideoque nec Vicarius
Episcopi in spiritualibus esse potest, nec inter-
esse divinis tempore interdicti, nec gaudet pri-
vilegio clericali, quoad gabellas, indictiones,
munera sæcularia, & quæcumque alia obse-
quia, *c. Quamquam De censuris in 6. Covar.
pract. qu. c. 31. n. 9.*

5. Quòd si verò conjugatus cum unica &
virgine separaretur ab uxore communi consen-
su, legitimoque modo ordinetur, perinde gau-
debit immunitate Ecclesiastica ac cæteri non
conjugati, quia talis reputatur ab Ecclesia
non tamquam conjugatus, sed tamquam vi-
dus continens; & civili quodam modo, quoad

usum & societatem matrimonii, uxor illi qua-
si mortua censetur. A fortiori idem dicendum,
si illa moriatur, & ipse redeat ad propria Cle-
ricorum ministeria, Videatur plenius Sanchez *d.
loco.*

6. Aliud dicendum de eo, qui in sacris con-
stitutus per dispensationem ducit uxorem,
quia talis omninò abstrahitur & quasi depo-
nitur à statu clericali. Sanchez *d. loco: ubi docet.*
Clericum conjugatum per negotiationem ho-
nestam non amittere dicta privilegia, modò
condiciones requisitas servet. Similiter docet
Clericum, conjugatum cum unica & virgine,
amittentem privilegia clericalia, ob depolu-
tionem habitus clericalis & tonsuræ: car-
cuperare, resumptis habitu & tonsurâ: nec
per unam aut alteram habitus dimissionem
amitti privilegia, modò aliàs continuò dele-
rat.

TITULUS IV.

De Clericis non residenti- bus.

1. *Residero quid sit.*
2. *Tenantur beneficiati ad residentiam, etiam
ratione simplicis beneficii.*
3. *Quod tamen fallit ex generali consuetudine.*
4. *Idoque per substitutum quia deservit pre-
senti.*
5. *Quo pacto procedendum contra non residen-
tes.*
6. 7. *Causa justa excusans à residentia.*
8. *Quo casu debentur grossi fructus, non distri-
butiones.*
9. *Nisi ex certis causis.*
10. *Decreta Conc. Trid. circa residentiam Cleri-
corum.*

1. Clerici non solum inhonestè vivunt, ma-
licium consortia familiaritatemque con-
sectando, sed & non residendo in Ecclesiis suis,
& interim fructus percipiendo, eam ob causam
quandoque etiam puniendi & privandi be-
neficiis.